

cions de banys), de manera que *stuba* va semblar als germànics variant apofònica de llur arrel autòctona; i això fa que allà el descabdellament fos després molt ampli i diferent del romànic; en conjunt, i amb la reserva de certs punts que només amb el temps s'han anat aclarint, aquestes eren ja, en gros, les conclusions de Schuchardt (*Zs. f. dt. Wortfg.* I, 66), Jud (*BDR* III, 6n.), Gamillscheg (*Rom. Germ.* I, 21), Kluge (*Et. Wb.*, ed. 1934, etc.), i fins M-Lübke (amb certes mardades, *Prager Dt. Studien* VIII, 78-9; *REW*, 3108). Encara que adoptada aviat pels germànics, que tant l'havien de menestar en llur clima, l'estufa va ser una invenció romana, que, com reconeix Kluge sense vacillar, consta que encara no els era coneguda en temps de Tàcit.

En la forma *estufa* el mot ens ve, en canvi, d'un manlleu de l'italià (no pas del castellà, és evident): mot tardà que, en català, no trobem fins al S. XVI,² i que ha acabat per passar, des del nom de la cambra escalfada, al de l'aparell de calefacció.³ Quant al verb *estufar* i els seus derivats, l'origen és separat, veg. *TUF*; però també cal apartar d'aquest, l'ús culinari (Mestre Robert), que *AlcM* hi confon, i per al qual veg. supra *ESTOFA*.

DERIV.: *Estubada. Estubament* [Lacav.]. El nom del poble d'*Estubeny* certament no té res a fer ací (contra el que suggereix *AlcM*): és versemblant que sigui forma arabitzada, provinent d'*ESTOPA* (si bé no fóra prudent d'oblidar l'*Estepona* de Màlaga) cf. *Estopera*, Orfes, i *Estopa* Sta. ColQ. *Estubor* (supra).

¹ No tots, algun potser va a part (cf. danès *stobe* 'fondre per fusió', 'fondre, el fonedor'). — ² «*Estufes* o llocs per suar; hypocaustum, laconicum, vaporarium», OPou, *ThPu.*, 42. En cast. no n'hi ha dades gaire anteriors (1490); fóra natural que en català la forma italiana hagués trigat un poc més a ser considerada acceptable, puix que en la nostra llengua l'ús d'*estuba* ja preexistia, i en castellà hi havia buidor. Busa-N., en vertir al català el lèxic de Nebrija, canvia la forma *estufa* de l'original encara en *estuba* (C-vi-3.13). — ³ Així Apelles Mestres: «Pobre orfe, pobre infant. --- No hi ha qui 't diga: Vina a escalfar tos peus vora ma *estufa*» (*J. Fl.*, 1885, 71).

ESTUC, pres de l'it. *stucco* id., i aquest, del longobard *stukk* 'tros, boc', 'crosta', cf. a-al. ant. *stucki* id. id., al. *stück* 'tros', ags. *stycce*, esc. ant. *stykki*.

«*Estuc*: opus signinum», OPou, 1575 (*ThPu.*, 151); *AlcM* cita una forma *stucco* en un doc. mallorquí de 1441. En castellà apareix amb la grafia *stucco* en un doc. de 1659, però hi ha *estucque* el 1563 (*Hispr* xxvi, 280) i c. 1580, formes que devien ser rebudes per conducte del cat. *estuc*, i per tant indiquen que la forma catalanitzada *estuc* ja era anterior a OPou. En italià era ja medieval, i en el S. XIV ja se n'havia format allà el verb derivat *stuccare* (Crescenzi), *stuccatore* consta ja en el S. XVII; el fr. *stuc* és també italianisme, i no anterior al S. XVI.

DERIV.: *Estucar* [Lab. 1839], *estucat*, *estucador*. *Estuquer*; *estuqueria*. *Estuquista*.

ESTUDI, pres del ll. *stūdiūm* 'aplicació, zel, ardor, diligència', 'estudi'. □ 1.ª doc.: Llull.

En el qual el trobem ja tant en el sentit d'«esforç estudiós», com en el d'«institució o lloc on s'estudia»: b) «que feessen *studis* e scola a una part del monestir», «fer lliçer e mostrar per tots los *studis* generals», *Blanq.* (NCl. I, 288.9; III, 181.25); a) «tres savals encontraren al ixent de una ciutat: la un era juheu, e l'altre era crestià, e l'altre sarrahí --- se saludaren --- e se acompanyaren --- e tots tres se acordaren que se anassen deportant per recrear la ànima, qui era treballada del *estudi* en què havien estat», *Gentil* (ed. 1901, 8.4); *Blanq.* I, 288.13; «nuyl temps algú no *estudiaria* bé, si ell no és calent o escalfat o entès envés l'*estudi*», Egidí Romà, ed. 1498 (*Regiment*, 63v). Cf. *ESTOTJAR*.

Aplicat a la institució d'estudis, amb caràcter concret, ha restat usual fins recentment (entre molts, l'*Estudi* de Cordelles, Barcelona, segle XVIII; l'*Estudi General Lullia*, Mallorca, segle XX, etc.), i acabà per descendir particularment a l'escola de primeres lletres: «era jo molt nin, quan amb altres xicots del veïnat, ens ajuntàvem --- per arribar en collada, i sempre tardans, malgrat els renys del mestre, a l'*estudi* d'Albanyà», MVayreda (*Puny.* II, 51); no sols era l'únic terme usual en temps del meu pare en el barri de Raval, sinó que encara ho era, almenys en les cases modestes, en els meus anys 1910-15 (si bé la major part ja dèiem *al kulèçit*, i els mestres, *l'escola*); la «Rasa de l'*Estudi*», barranc a la Serra de Busa que baixa d'un vell edifici on hi havia hagut les Escoles (Navès, 1964).

Des d'això havia passat a designar el gabinet o cambra on es treballava, acc. que ja trobem ocasionalment fins en el llatí tardà (Ss. IV-V), i el diminutiu *studiolum* «cabinet d'étude» apareix en alguna inscripció: «Sent Francès fo hom simple con a colom --- a Porticula, costa lo seu *estudi*, una ciguala cantava en una figuera, per què lo sant baró estès la mà e apelà-la dién: sor mia, ciguala, veni a mi, e --- aquela li venc en la mà ---», *VidesR* (f° 219r2, trad. *juxta eius cellam*, 668.29). Després s'esborrà ja la idea de treball intel·lectual: «*estudis* o entresuelos: inferiora cubicula», OPou (*ThPu.*, 91); i això ha quedat particularment en el valencià central, però no solament en el de la baraca de l'Horta, de què ens parlen Blasco Ibàñez en la famosa novella, Max Thede en la seva monografia de l'Albufera (VKR) i Sanchis Guarner en la monografia de la Barraca, sinó també almenys fins a la Vall de Gallinera (Patrò, *BDLC* x, 182); en el Nord no és d'ús comú però sí comarcal, almenys del NE.: «Quan en Pinós fou fora, en Solà 's tancà dins son *estudi*, rabiante», Bosch de la Tr. (*Lena*, 82).

DERIV.: *Estudiar* [Llull], derivat romànic d'*estudi*, que quasi pertot substituï el ll. *studere*: «ordenat fo --- que feessen --- scola a una part del monestir --- con agren ordenat de loc separat, cuvinent a *studiar* --- après --- ordenaren de sciències: quals fossen les sciències en les quals *studiassen*», *Blanq.* (I, 288.12, 19); veg. supra el text d'*estudi* de l'Egidí Romà; «*estudiar*: dare operam litteris», OPou (*ThPu.*, 177);